

การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนริมคลองเปรมประชากร ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

A Sustainable Tourism Place Development in the Case Study of Klong Prem Prachakan Community at Lak Hok Subdistrict, Mueang District, Pathum Thani Province

ศักดิ์พิชัย ขุนศรี¹ และชาญชัย จิวจินดา²

วันรับ: 14 มีนาคม 2565 วันแก้ไข: 1 เมษายน 2565 ยอมรับ: 25 เมษายน 2565

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์บริบทของแหล่งท่องเที่ยว 2) วิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาของชุมชนริมคลอง ประชากรที่จะพัฒนาเป็นท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นวิจัยเชิงคุณภาพโดยอาศัยแนวคิดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งเน้นการวิเคราะห์ตามศักยภาพตามมาตรฐานการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการอภิปรายกลุ่มจากตัวแทนผู้นำชุมชน และผู้อยู่อาศัยริมคลองเปรมประชากรจำนวน 20 คน

ผลการศึกษา พบว่าชุมชนริมคลองเปรมประชากรมีศักยภาพเพียงพอที่จะรองรับการพัฒนาตามเกณฑ์ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยให้มีโครงการเพราะเป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้

¹ นักศึกษาลัทธิศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง, วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา, มหาวิทยาลัยรังสิต

² อาจารย์ประจำ, สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง, วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา, มหาวิทยาลัยรังสิต

และพัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาชุมชนและเป็นการสร้างแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี พื้นวิถีชีวิตคนริมคลองและสิ่งดีดีในชุมชน แต่ถึงแม้จะมีปัญหามลพิษ หรือขยะที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวชุมชนหลักๆก็มีศักยภาพเพียงพอที่จะบริหารจัดการได้

คำสำคัญ: พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, ท่องเที่ยวโดยชุมชน, การมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this study were 1) to analyze the context of tourist attractions, 2) to analyze the potential for tourism development, and 3) to study the development guidelines of the community along the canal to be sustainable tourism. This is a qualitative research based on the concept of sustainable tourism attraction management, which emphasizes on potential analysis according to community-based tourism attraction management standards. This study will focus on social and environmental analysis. The data were derived from in-depth interviews and group discussions from 20 representatives of community leaders and Klong Prem residents.

The results of the study revealed that the context analysis and SWOT analysis and the possibility of communities along the canal population to develop into sustainable tourist attractions were also studied. Klong Prem Prachakan communities have enough potential to support development according to the criteria for developing into a sustainable community tourism destination in the future. Most of the villagers agreed with the project because it created a career. Generate income and improve the quality of life and develop the community and create a community tourist attraction preserve cultural traditions reviving the way of life of people along the canals and good things in the community. But even if there are pollution or waste problems caused by tourism, the Lak Hok Community has enough potential to be managed.

Key words: Community Base Tourism, Participation Society

1. บทนำ

พื้นที่ริมคลองเปรมประชากรในพื้นที่ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีปัญหาชุมชนแออัดและการอยู่อาศัยเป็นปัญหาเรื้อรังและต้องการการพัฒนาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี ปัจจุบันสภาพลำคลองตื้นเขิน น้ำเน่าเสีย มีสิ่งปลูกสร้างรูกำล่ำคลองเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดขวงทางเดินของน้ำ การระบายน้ำในคลองเปรมฯ จากทางตอนเหนือของกรุงเทพฯ ลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาและอ่าวไทยล่าช้าไม่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขัง แม้จะมีหน่วยงานรัฐได้มาดำเนินโครงการก่อสร้างที่อยู่อาศัยโดยได้ดำเนินการปรับผังชุมชนที่อาศัยริมคลองแล้วก่อสร้างบ้านใหม่เพื่อให้ทุกคนครอบครัวอยู่ในชุมชนเดิมไปบ้างแล้วก็ตาม การพัฒนานี้เป็นเพียงโครงสร้างแต่ชาวบ้าน ยังต้องการการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและการสร้างงานสร้างอาชีพ เช่น ตลาดชุมชนหรือลานกีฬา เป็นต้น ซึ่งชาวบ้านในพื้นที่ตำบลหลักหกส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้าง ธุรกิจเอกชน และเกษตรกรรมรวมทั้งยังมีประชากรแฝงทั้งนักศึกษาและแรงงานต่างด้าวจำนวนมากมาย แต่อย่างไรก็ตามประชาชนยังต้องการการพัฒนาคุณภาพชีวิตในแง่การพัฒนาอาชีพและการมีรายได้

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนหลักหกและเป็นแกนนำชุมชนจึงสนใจที่จะศึกษาความเป็นไปได้ที่จะสร้างตลาดชุมชนที่จะต้องมีการวางแผนและศึกษาว่าชุมชนริมคลองเปรมประชากรนั้นมีทรัพยากรและมีศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการได้หรือไม่ ในการจัดทำตลาดน้ำหรือตลาดชุมชนนั้นควรจะมีแนวทางในการดำเนินการและรูปแบบเป็นอย่างไร ซึ่งชุมชนริมคลองประชากรมีศักยภาพและทรัพยากรเพียงพอที่จะรองรับการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมและยั่งยืน หรือสามารถดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้หรือไม่ รวมทั้งจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาวะ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนที่อยู่อาศัยในชุมชนริมคลองเปรมประชากรได้หรือไม่ การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนริมคลองเปรมประชากร และจะทำให้ทราบว่าชุมชนริมคลองเปรมประชากรมีศักยภาพและทรัพยากรเพียงพอที่จะรองรับการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมและยั่งยืน หรือสามารถดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและแนวคิดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้เป็นแนวทางในความต้องการของประชาชน และ

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนริมคลองเปรมประชากร รวมไปถึงการปรับปรุงภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์บริบทของแหล่งท่องเที่ยว (Context Analysis and Project Analysis)
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว (SWOT analysis)
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาของชุมชนริมคลองประชากรที่จะพัฒนาเป็นท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. คำถามการวิจัย

ชุมชนริมคลองประชากรมีศักยภาพ และทรัพยากรเพียงพอที่จะรองรับการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมและยั่งยืน หรือสามารถดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนได้หรือไม่รวมทั้งจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาวะ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนที่ย้ายในชุมชนริมคลองเปรมประชากรได้หรือไม่

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้อาศัยแนวคิดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเน้นการวิเคราะห์ตามศักยภาพตามมาตรฐานการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน (อ้างอิงตามเกณฑ์การตรวจประเมินโดยกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา) (กรมการท่องเที่ยว, 2561) และตามแนวคิดการวิเคราะห์ โครงการและการวิเคราะห์ศักยภาพโครงการ ดังนี้คือ

ปัญหา หรือ ความต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	วัตถุประสงค์ หรือ ผลผลิต	อุปสงค์ และ ตลาด
ต้นทุน และ ผลประโยชน์	สรุปย่อ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน คลองเปรมประชากร	เทคโนโลยี หรือ นวัตกรรม
ระยะเวลา ในการพัฒนา	การจัดการ หรือ ภาคีเครือข่าย	ทรัพยากร และ สภาพแวดล้อม

รูปที่ 1 โครงกระดูกหรือวิธีการวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษานี้จะทำให้ทราบว่าชุมชนริมคลองเปรมประชากรมีศักยภาพและทรัพยากรเพียงพอที่จะรองรับการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมและยั่งยืน หรือสามารถ ดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและแนวคิดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้เป็นแนวทางในความต้องการของประชาชนและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนริมคลองเปรมประชากร รวมถึงการปรับปรุงภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อม ให้เอื้ออำนวยต่อสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน

6. วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการทบทวนเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการอภิปรายกลุ่มจากตัวแทนผู้นำชุมชน และผู้อยู่อาศัยริมคลองเปรมประชากรจำนวน 20 คน โดยมีองค์ประกอบหรือขอบเขตในการวิเคราะห์บริบทของแหล่งท่องเที่ยว (Context Analysis) การวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว (SWOT Analysis) และศึกษาความเป็นไปได้ของชุมชนริมคลองประชากรที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งการศึกษานี้จะเน้นการวิเคราะห์ทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะ

เป็นการวิเคราะห์ผลประโยชน์ทางสังคม ผลกระทบทางสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังนั้นการศึกษาขั้นนี้จะไม่มีการวิเคราะห์ในด้านการเงินหรือความคุ้มค่าของโครงการ เช่น ต้นทุนและผลตอบแทนหรือการลงทุนโครงการ เป็นต้น

7. ผลการศึกษา

การวิเคราะห์บริบทชุมชน (Context Analysis)

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า เป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 มีเรื่องเล่าชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน เรื่องเล่าโรงหีบ เป็นแหล่งสำคัญในการซื้อขายแตงโมจนมีการนำมาแต่งเป็นเพลงที่สามารถนำมาเป็นจุดขายของแหล่งท่องเที่ยวได้ เช่น เรื่องเล่าวิถีชีวิตริมคลองมันไฉวด การพายเรือ ชุมชนชาวพุทธมีหลวงพ่อเหมือนที่ศักดิ์สิทธิ์มาก ชุมชนชาวจีนที่มีวัฒนธรรม (นิวเถง) เป็นต้น แต่ปัจจุบันประกอบไปด้วยผู้คนหลากหลายที่เข้ามาอยู่อาศัยและเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม และมีปัญหาน้ำเสีย คลองตื้นเขิน ขยะ ปัญหามลพิษ การมีวัชพืชรบกวนและปัญหา สังคมมากมาย

การวิเคราะห์โครงการ (Project Analysis)

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การวิเคราะห์ด้านกายภาพชุมชนริมคลองเปรมประชากรพื้นที่บริเวณนี้เป็นศูนย์กลางระหว่างกรุงเทพฯ และปทุมธานี อยู่ชานเมือง ดังนั้น ศักยภาพที่ตั้งในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว จะทำให้ผู้คนลดการเดินทางที่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ เป็นทางผ่านที่ไม่ต้องเดินทางไกลไปต่างจังหวัดหรือไปไกลถึงพระนครศรีอยุธยา สามารถวางแผนทริปเที่ยวได้ภายในหนึ่งวันและสามารถเดินทางได้ทั้งทางน้ำที่เชื่อมต่อมาจากคลองโอง่างยาวไปถึงคลองรังสิต ทางบกก็มีถนนวิภาวดีหรือสายเอเชียที่เป็นเส้นทางหลักในการเดินทางขึ้นภาคเหนือหรือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทางรถไฟก็มีสถานีรังสิตและลำสุครถไฟฟ้าสายสีแดงก็สามารถลงได้ที่สถานีหลักหก จึงนับว่าพื้นที่ตำบลหลักหกมีศักยภาพและเป็นทำเลที่ตั้งที่พร้อมทางด้านการเดินทางและสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดีมากแห่งหนึ่ง

ทางด้านการประหยัดต่อขนาด จะพบว่าด้วยพื้นที่ริมคลองเปรมประชากรเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีประวัติชุมชนยาวนานรวมไปถึงเรื่องเล่าชุมชน (Story Telling) นับเป็นทุนเดิมทางสังคมที่สามารถนำมาต่อยอดและนำมาขายหรือพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้ ดังนั้น จึงเป็นการประหยัดต่อขนาดเพราะมีของดีมากมายในชุมชนอยู่แล้ว

สามารถนำมาพัฒนาและปรับปรุงเสนอขาย ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ต้องการและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในอนาคตได้

การวิเคราะห์ทางด้านสังคม ได้แก่ 1) การกระจายรายได้ พบว่า ชาวบ้านในตำบลหลัก แบ่งเป็นหลายกลุ่มและประกอบอาชีพแตกต่างกันและมีความหลากหลายของผู้อยู่อาศัย แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นคนดั้งเดิมและมีที่ดินตกรอดจากบรรพบุรุษ กลุ่มที่ 2 เป็นชาวนา ชาวสวน กลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนดั้งเดิมเช่นกันแต่มีการอพยพเข้ามาอยู่ในตำบลหลักหก กลุ่มที่ 3 คนรวย หมู่บ้านเมืองเอก กลุ่มนี้จะอยู่ในบ้านจัดสรรที่มีระบบความเป็นอยู่ค่อนข้างดี เป็นกลุ่มคนที่มีรายได้สูง กลุ่มที่ 4 กลุ่มแรงงานทั้งชาวไทยและต่างด้าวที่เข้ามาเช่าห้องพัก หรือบ้านเช่าในพื้นที่ตำบลหลักหกจะมีชอกชอยจำนวนมาก คนกลุ่มนี้มีประมาณ 40-60% ของผู้อยู่อาศัยในชุมชนตำบลหลักหก และมีบางส่วนที่เป็นหอพักราคาถูก และบ้านเช่าราคาแพงปะปนกันในพื้นที่ตำบลหลักหก อาชีพของคนกลุ่มนี้คือรับจ้างบางส่วนจะเดินทางเข้าไปในเมืองหรือกรุงเทพแล้วเดินทางกลับมาพัก ตามหอพักบริเวณตำบลหลักหก เนื่องจากบริเวณนี้ใกล้เมืองเดินทางสะดวกและค่าที่พักมีราคาถูก รวมทั้งกลุ่มประชากรแฝง เช่น นักศึกษาที่มาเช่าหอพักชั่วคราวอยู่รอบๆ มหาวิทยาลัย เป็นต้น จะเห็นว่าผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนหลักหก มีความหลากหลายมาก 2) การสร้างโอกาสและการมีงานทำบางกลุ่มที่อยู่ในชุมชนแออัดริมคลองเปรมประชากรที่เป็นผู้ด้อยโอกาส มีรายได้น้อย ประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขายทั่วไป ดังนั้นประชาชนกลุ่มนี้ตั้งความหวังไว้มากในการมีแหล่งทำมาหากินและมีที่ขายของ เป็นการสร้างโอกาส และการมีงานทำให้กับชาวบ้านกลุ่มนี้ที่เดิมประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปให้มีแหล่งค้าขายทำมาหากินที่เป็นหลักเป็นแหล่งมากขึ้น 3) ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์ด้วยชาวบ้านส่วนใหญ่เกือบ 100% เห็นด้วยในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพราะเป็นการสร้างรายได้และเพิ่มแหล่งทำมาหากินให้ชาวบ้าน ดังนั้น การวิเคราะห์ผู้ได้รับผลประโยชน์จึงเป็นคนในพื้นที่อาศัยอยู่ริมคลองเปรมประชากรและบริเวณพื้นที่ตำบลหลักหกทั้งหมด 4) การเคลื่อนย้ายประชากร การเคลื่อนย้ายประชากรมาสู่ตำบลหลักหกจึงเป็นเรื่องปกติ รวมทั้งหากพิจารณาว่าหากมีตลาดชุมชนเกิดขึ้นจะมีการเคลื่อนย้ายประชากรจากแหล่งอื่นมาอยู่มากขึ้นซึ่งพื้นที่ตำบลหลักหกยังมีพื้นที่ว่างเพราะถือเป็นชุมชนชานเมือง และยังมีหอพักต่างๆ ที่สามารถรองรับการเคลื่อนย้ายเข้ามาของประชากรได้อีกมาก 4) การวิเคราะห์ทุนเดิมทางสังคม สืบเนื่องจากชุมชนหลักหกประกอบด้วยชุมชนดั้งเดิมที่มีประวัติศาสตร์

มากมายที่สามารถนำมาบอกเล่าและเป็นทุนเดิมทางสังคมมากมาย ที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นตลาดแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีความแตกต่างจากตลาดทั่วไป โดยเฉพาะวิถีชีวิตชุมชนต่างๆ เช่น ชุมชนชาวจีน ที่ยังมีการอนุรักษ์วิถีดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็นการเล่นจิว การเสี่ยงทายเลือกคณะกรรมการจัดงานบุญต่างๆ การทำโตะจีน สิ่งเหล่านี้เป็นทุนเดิมทางสังคม ที่สามารถนำมาพัฒนาและประชาสัมพันธ์เป็นจุดขายของตลาดที่น่าสนใจได้วิถีการพายเรือ เนื่องจากชาวบ้านอาศัยอยู่ริมคลอง และบางบ้านยังมีเรือที่เคยใช้เก็บไว้ที่บ้านบางส่วน สิ่งเหล่านี้สามารถนำมาฟื้นฟูให้นักท่องเที่ยวและคนทั่วไปได้ศึกษาการพายเรือได้ โดยอาจเป็นกิจกรรมหนึ่ง ในตลาดน้ำคือ การแสดงเรือประเภทต่างๆ ที่ใช้กันในสมัยก่อน การสอนพายเรือซึ่งยังมีคนใน ชุมชนหลักหกที่พร้อมถ่ายทอดวิถีการพายเรือ จะเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี รวมทั้งการพายเรือ นั่งเรือชมชุมชนริมคลองเปรมประชากร ก็นับเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถนำมาเป็นจุดขายได้ ของดีท้องถิ่น คือ มันโอบยัด ที่มีประวัติเรื่องเล่าและเป็นของที่มีเฉพาะที่นั่นเท่านั้น กุ้ยช่ายที่อร่อยมากมีขายเฉพาะที่ชุมชนหลักหกเท่านั้น เป็นต้น เหล่านี้เป็นของดีชุมชน ที่เป็นทุนเดิมทางสังคมที่มีคุณค่าและพร้อมที่จะนำมาเป็นจุดขาย และนำเสนอสิ่งใหม่ๆ เป็นมิติใหม่แห่งการท่องเที่ยวชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน เรื่องเล่าต่างๆ เช่น เคยเป็นแหล่งปลูก และค้าขายแตงโมที่สำคัญ เป็นต้น นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนาจัดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน คือ ในตำบลหลักหกยังมีพื้นที่สวนผักผลไม้ มีวัด มีหลวงพ่อที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น แนวคิดของคนในชุมชนตำบลหลักหกคือ เมื่อมีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ก็จะมีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน หรือจัดทำเป็นคู่มือท่องเที่ยวชุมชน โดยมีการระบุของดีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนหลักหกที่สามารถเดินทางได้ง่าย เช่น เดินเที่ยวตลาดชุมชน แล้วมาถ่ายรูปเช็คอินที่แปลงสวนผัก ต่อด้วยการไหว้หลวงพ่อเหมือนที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำตำบล ชิมร้านก๋วยเตี๋ยวร้านอร่อยในชุมชน เป็นต้น เหล่านี้ก็จะเพิ่มสีสันให้กับนักท่องเที่ยวและเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ในอนาคต

การวิเคราะห์ทางด้านสถาบัน พบว่ามหาวิทยาลัยรังสิตหรือสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบและพัฒนาชุมชนหลักหก เพราะเป็นมหาวิทยาลัยที่อยู่ในพื้นที่ ทั้งมีนโยบายในการดูแลชุมชนรอบมหาวิทยาลัย หรือโรงเรียนการเรือนที่จะเข้ามาช่วยสอนการทำอาหารขายให้ชาวบ้านที่สะอาดและปลอดภัย เป็นต้น เทศบาลตำบลหลักหก ที่จะมีส่วนสำคัญในการเป็นผู้บริหารจัดการ

เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดการขยะน้ำเสีย การจราจร เป็นต้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ที่อาจเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการลงทุนและงบประมาณ ผู้ว่าหรือจังหวัดปทุมธานี ที่อาจเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้โครงการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเกิดขึ้นได้ องค์การพัฒนาชุมชนหรือ พอช. ที่เข้ามาพัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลองเปรมประชากร หรือองค์กร พัฒนาเอกชนและหน่วยงานอื่นๆ ที่เห็นประโยชน์จากการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็สามารถร่วมมือกับชุมชนในการสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้

การวิเคราะห์ทางด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนริมคลองเปรมประชากรนั้นเป็นชุมชนแออัด และมีประชาชนอยู่อาศัยหนาแน่น น้ำเสีย ทั้งนี้รัฐบาลก็ได้มีการพัฒนาที่อยู่อาศัยขึ้นด้วยการสร้างบ้านมั่นคงที่จะเข้าอยู่อาศัยได้ในปี 2555 ในปัจจุบัน มีการขุดลอกคลองและมีการบำบัดน้ำเสีย มีเครื่องบำบัดน้ำเสีย 1 ตัวติดตั้งอยู่บริเวณวัดรังสิต และในอนาคตจะมีการจัดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเสียเพิ่ม ดังนั้น น้ำเสียจึงไม่น่าจะเป็นปัญหาจากการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต เพราะมีระบบการบำบัดที่ชัดเจนและมีหน่วยงานรับผิดชอบ สิ่งที่ต้องคำนึงต่อมา คือ การจราจรและที่จอดรถที่อาจสร้างปัญหาการจราจรติดขัด ซึ่งสิ่งนี้ยังต้องการศึกษาและพัฒนาาร่วมกับชุมชนในการจัดการ รองรับปัญหาดังกล่าว จุดอ่อนในหัวของการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่คนในชุมชนยังไม่เห็นว่าเป็นปัญหามากนัก เพราะต้องการให้โครงการเกิดขึ้นเป็นการสร้างรายได้และการสร้างแหล่งค้าขาย แต่อย่างไรก็ตาม ก็ต้องการการพิจารณาเรื่องขยะ น้ำเสีย และการบริหารจัดการด้านความสะอาด ก่อนที่จะดำเนินโครงการด้วย

การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว (SWOT Analysis)

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า จุดแข็งคือเป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์และมีเรื่องเล่า ชุมชนมากมายมีของดีชุมชนมากมาย มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อม เช่น ไฟฟ้า ถนน รถไฟฟ้าสายสีแดงหรือการสัญจรทางน้ำริมคลองเปรมประชากร เชื่อมไปจนถึง คลองโอง่าง ที่สามารถนำมาพัฒนาจุดขายดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ จุดอ่อนคือ ความหลากหลายของ ประชาชนในตำบลหลักหกที่อาจร้องเรียนเรื่องความเดือดร้อนจากการมีโครงการในอนาคตได้ โอกาส คือ ชาวบ้านมิได้มองแค่พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวริมคลองเปรมประชากรเฉพาะในเรื่องการสร้างตลาดน้ำตลาดชุมชนหรือถนนคนเดินเท่านั้น แต่ยังมองไกลไปถึงการสร้างเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชื่อมโยงของดีในชุมชน การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน โดยรูปแบบบออยากให้ทำเป็นรูปแบบตลาด

ย้อนยุค ย้อนวัฒนธรรม คลองสอยน้ำใส ดึงสิ่งดีๆ ในชุมชนกลับมา มีการนำเสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรมคลอง การพายเรือ การทำอาหาร และการท่องเที่ยวชุมชนต่างๆ รวมทั้งแนวคิด ในการสร้างแบรนด์หลักหก คือ ของดีเฉพาะที่ต้องมาที่หลักหกเท่านั้น และภัยคุกคาม คือ งบประมาณ และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ในการพิจารณาความเหมาะสมของ โครงการตามเกณฑ์ชี้วัดในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของ อพท. (2561) มีจำนวน 5 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการอย่างยั่งยืน ด้านที่ 2 ด้าน การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพ ชีวิตที่ดี ด้านที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริม มรดกทางวัฒนธรรม ด้านที่ 4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่าง เป็นระบบและยั่งยืน และด้านที่ 5 ด้านบริการและความปลอดภัย จำนวนทั้งหมด 28 ตัวชี้วัด พบว่า ศักยภาพของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนริมคลอง เปรมประชากร ในด้านต่างๆ และมีทุนเดิมทางสังคม สามารถผ่านตัวชี้วัดถึง 15 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัด ที่ไม่ผ่าน 13 ตัวชี้วัดอาจเกิดจากโครงการยังไม่เกิดขึ้นจึงยังไม่มีข้อมูลและยังไม่สามารถ ประเมินได้

แนวทางในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ชาวบ้านต้องการให้มีแนวทางในการพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยว คือ ต้องการให้มีตลาดน้ำ ตลาดชุมชน หรือถนนคนเดิน โดยการ พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยรูปแบบอยากให้เป็นรูปแบบตลาดย้อนยุคย้อน วัฒนธรรม คลองสอยน้ำใส ดึงสิ่งดีๆ ในชุมชนกลับมา มีการนำเสนอวิถีชีวิตคน ริมคลอง การพายเรือ การทำอาหาร และการท่องเที่ยวชุมชนต่างๆ รวมทั้งแนวคิดในการ สร้างแบรนด์หลักหก หรือของดีเฉพาะที่ต้องมาที่หลักหกเท่านั้น เป็นต้น

8. สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาครั้งนี้ จากการวิเคราะห์และประเมินทั้ง 5 ข้อข้างต้นดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็น การวิเคราะห์บริบทชุมชน (Context Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การวิเคราะห์โครงการ (Project Analysis) การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาเป็นแหล่ง ท่องเที่ยว (SWOT Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และการประเมินตามเกณฑ์

มาตรฐานการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ของ อพท. เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และแนวทางในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จนนำมาสู่ข้อสรุปของคำถามงานวิจัยในครั้งนี้ ที่ว่า “ชุมชนริมคลองประชากร มีศักยภาพรองรับการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมและยั่งยืน หรือสามารถดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้หรือไม่ รวบรวมทั้งจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาวะ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนที่ย้ายในชุมชนริมคลองเปรมประชากรได้หรือไม่” คำตอบที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้คือ ชุมชนริมคลองเปรมประชากร มีศักยภาพเพียงพอที่จะรองรับ การพัฒนาตามเกณฑ์ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนได้ในอนาคตซึ่งชาวบ้าน ส่วนใหญ่เห็นด้วยให้มีโครงการเพราะเป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาชุมชนและเป็นการสร้างแหล่งท่องเที่ยวชุมชน อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี พื้นวิถีชีวิตคนริมคลองและสิ่งที่ดีในชุมชนรวมไปถึงการสร้างแบรนด์หลักหกที่จะต้องมาที่นั่นเท่านั้น แต่ถึงแม้จะมีปัญหาหมอกพิษหรือขยะที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวชุมชนหลักหกก็มีศักยภาพเพียงพอที่จะบริหารจัดการได้

9. อภิปรายผลการศึกษา

หากมองย้อนกลับไปในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ได้ประกาศใช้ในปี พ.ศ.2504 และในระหว่างการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2507) รัฐบาลได้มีการประชาสัมพันธ์ถึงเป้าหมายของการพัฒนา ประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม โดยประกาศเป็น “คำขวัญ” ผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทุกวัน มีใจความว่า “น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี มีงานทำ” “ศึกษาดี มีเงินใช้ ไร้โรคภัย พาให้ สุขสมบุญ” และอีกคำขวัญหนึ่งคือ “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” เพื่อกระตุ้นให้ทุกฝ่าย ปฏิบัติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของรัฐบาล ในการพัฒนาประเทศเข้าสู่ “ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม” ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้ดีขึ้นไปกว่าเดิม ด้วยการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชนใน “สังคมเกษตร” ที่ดำรงวิถีชีวิตในรูปแบบของระบบ “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่ผลิตเพื่อการยังชีพพอมีพอกินเน้นการพึ่งตนเองเป็นหลักการพัฒนาตามแบบทุนนิยมเริ่มสร้างปัญหาให้กับสังคมไทย คือ แตกสลายของสถาบันครอบครัว ว่างแรงงานเริ่มอพยพเข้า

สู่เมืองใหญ่เพื่อการศึกษาและโอกาสในการทำงานที่ดีกว่า ทิ้งให้คนแก่ปู่ย่าตายายอยู่เฝ้าบ้านและรอคอยลูกหลานส่งเงินมาให้ใช้ และกลับมาเยี่ยมบ้านได้เฉพาะช่วงเทศกาลสงกรานต์หรือวันหยุดยาว ดังจะเห็นได้จากจำนวนรถที่ติดตลอดเส้นทางถนนมิตรภาพและสายเอเชียที่คู้้นตากันดี

จากผลของการพัฒนาที่ผ่านมา ทำให้คนส่วนใหญ่ได้รับบริการโครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคมในระดับที่น่าพอใจ คริวเรือนในหมู่บ้านชนบทมีไฟฟ้าใช้ มีน้ำสะอาดดื่มกิน ในระบบประปา การคมนาคมมีถนนเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด อำเภอ ตำบล คนไทยในชนบทมีการศึกษาสูงขึ้น การพัฒนาด้านสาธารณสุขทำให้อายุขัยของคนไทยสูงขึ้น แต่จากการมุ่งเน้นแข่งขันในด้านรายได้ ทำให้คนไทยและสังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของคนในสังคมย่อยอ่อนในศีลธรรมจริยธรรม ขาดระเบียบวินัย เกิดความต้องการเอาวัดเอาเปรียบส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมเดิมๆ ที่ดีงามจางหายไป พร้อมกับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมท้องถิ่น และการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงมาเป็นลำดับคุณภาพของแม่น้ำลำคลองเปลี่ยนแปลงจนไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกต่อไป เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยทั่วไปอย่างกว้างขวาง

สังคมชุมชนตำบลหลักหกและชุมชนริมคลองเปรมประชากรก็เช่นเดียวกัน ย่อมหลีกเลี่ยงหนีกระแสการพัฒนาดังกล่าวไปไม่ได้ จากคำบอกเล่าของชาวบ้านที่มีวิถีชีวิตริมคลองที่เป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 มีเรื่องเล่าชุมชนประวัติศาสตร์ชุมชนเรื่องเล่าโรงหีบเป็นแหล่งสำคัญในการซื้อขายแตงโมจนมีการนำมาแต่งเป็นเพลง ที่สามารถนำมาเป็นจุดขายของแหล่งท่องเที่ยวได้เช่น เรื่องเล่าวิถีชีวิตริมคลอง มั่นใจอดตุ๊ก การพายเรือ ชุมชนชาวพุทธมีหลวงพ่อ เหมือนที่ศักดิ์สิทธิ์มาก ชุมชนชาวจีนที่มีวัฒนธรรม(นิ้วเถาง) เป็นต้น แต่ปัจจุบันประกอบไปด้วย ผู้คนหลากหลายที่เข้ามาอยู่อาศัยและเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม และมีปัญหาน้ำเสีย คลองตื้นเขิน ขยะปัญหามลพิษ การมั่วสุมและปัญหาสังคมมากมาย

จากปัญหาที่ชาวบ้านเผชิญ ดังกล่าวทำให้ชาวบ้านต้องการให้มีตลาดน้ำตลาดชุมชนและถนนคนเดิน เกิดขึ้นในสังคมขึ้นมาเพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ริมคลองเปรมประชากร ประกอบอาชีพอิสระ การมีตลาดจะทำให้สร้างโอกาสและสร้าง

รายได้ทำให้ชาวบ้านมีอาชีพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ด้วยพื้นที่ริมคลองเปรมประชากรเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีประวัติชุมชนยาวนาน รวมไปถึงเรื่องเล่าชุมชน (Story Telling) นับเป็นทุนเดิมทางสังคมที่สามารถนำมาต่อยอดและนำมาขายหรือพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้ ดังนั้น จึงเป็นการประหยัดต่อขนาดเพราะมีของดีมากมายในชุมชนอยู่แล้วสามารถนำมาพัฒนาและปรับปรุงเสนอขายประชาสัมพันธุ์ให้เป็นที่ต้องการและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในอนาคตได้

ดังนั้น ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชุมชนหลักหกต้องมีการพิจารณาและดำเนินการหากจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยวควรสร้างจุดเด่นของพื้นที่โดยธรรมชาติมาเสนอเป็นจุดขาย ปรับปรุงความสะอาดและภูมิทัศน์ให้สวยงามและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่นักท่องเที่ยวและชาวบ้าน
2. ด้านความพร้อมทางการท่องเที่ยว ควรจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกจัดทำสื่อความหมายทางธรรมชาติและวัฒนธรรมและจัดเตรียมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับการถ่ายทอดความรู้ และเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว
3. ด้านการพัฒนาการตลาดจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เน้นกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน และจัดทำคู่มือแผ่นพับใบปลิวและพัฒนาเว็บไซต์สำหรับประชาสัมพันธุ์การท่องเที่ยว
4. จังหวัดปทุมธานี หรือ อบจ. และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีแนวนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีความ ยั่งยืนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเพื่อการวางแผนและการดำเนินงาน ควรมีการสร้างเครือข่ายกับชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และจัดให้มีกลไกที่สำคัญของ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวหรือชุมชนหลักหกที่จะเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวในอนาคต

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวยังคงมีทรัพยากรทางธรรมชาติ

ที่อุดมสมบูรณ์ควรสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติให้นักท่องเที่ยว ชาวบ้านและเยาวชนในพื้นที่ โดยการให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกและ ความตระหนักในการอนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การบรรยาย การถ่ายทอดความรู้ผ่าน ทางเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ของชุมชน หรือการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การพายเรือ เรียนรู้วิถีชีวิตคนริมคลอง การทำ อาหารท้องถิ่น และการปล่อยปลา เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงความสะอาด และปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม และควรสร้างจุดเด่นของ สถานที่ท่องเที่ยว เช่น การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชน

2. ด้านความพร้อมทางการท่องเที่ยวควรจัดทำสื่อความหมายทางธรรมชาติ หรือวัฒนธรรม เช่น จัดทำป้ายสื่อความหมายในบริเวณเส้นทางศึกษาธรรมชาติหรือ กิจกรรมการสาธิต เกี่ยวกับวิถีชุมชนและภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การพายเรือ การทำ กุ้ยช่าย การเลี้ยงหอย ตามวัฒนธรรมจีน เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความปรารถนา หรือสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน และควรจัดเตรียม มัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับการถ่ายทอดความรู้ และเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ควรจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอ ได้แก่ ที่พัก อาหาร จุดเปลี่ยนเสื้อผ้า จุดรับฝากของ ห้องน้ำ และหน่วยรักษาความปลอดภัย เป็นต้น และพัฒนาเส้นทางให้ สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและมีความปลอดภัยมากขึ้น

3. ด้านการพัฒนาตลาดท่องเที่ยวควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายและจัดกิจกรรม ท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มวัยรุ่น วัยทำงาน กลุ่มผู้สูงอายุที่อนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี ดังนั้น กิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกลุ่มดังกล่าว ควรเป็น กิจกรรมที่สร้างความ ตื่นเต้นและเร้าใจ ได้แก่ การพายเรือ การศึกษาเส้นทางธรรมชาติ ชมสวนและชิมผลไม้ ควรจัดทำข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและ เส้นทางท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น คู่มือ แผ่นพับ ใบปลิวและป้ายบอกทาง ให้เพียงพอต่อความต้องการอีกทั้งควรปรับปรุงข้อมูลข่าวสารใน อินเทอร์เน็ตให้ทันสมัยและทัน ต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ควรแนะนำสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมาจำหน่าย เช่น กุ้ยช่าย กัลยทับ มันโหวกูด เป็นต้น และเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง ส่งผลให้ไม่สามารถจูงใจนักท่องเที่ยวได้จึงควรสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่ เชื่อมโยง ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวของหรือจัดทำทริปเที่ยวชมชุมชนหลักหกภายใน 1 วัน

เป็นต้น แนวคิดการจัดทำแหล่งท่องเที่ยวชุมชนดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ในมิติด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น คลองสอยน้ำใส ให้กลับคืนมา เป็นตลาดย้อนยุค นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นว่าการสร้างจุดเด่นของพื้นที่ปรับปรุงความสะอาด และภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามและน่าสนใจมากขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ด้านความพร้อมทางการท่องเที่ยว การจัดทำสื่อความหมายทางธรรมชาติหรือวัฒนธรรม และจัดเตรียมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับการถ่ายทอดความรู้และเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้และมีความสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ในมิติสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยว และการสร้างความมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นว่าการเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกและพัฒนาเส้นทาง ทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและมีความปลอดภัยมากขึ้น

ส่วนด้านการพัฒนาตลาดท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยววิมคลองเปรมประชากร และชุมชนโดยรอบตำบลหลักหมื่นศักยภาพแต่ยังมีได้เริ่มดำเนินการใดๆ ดังนั้น นักท่องเที่ยวและคนทั่วไปจึงยังไม่รู้จักและส่งผลให้ไม่สามารถจูงใจนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้นตลาดชุมชนและเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนที่จะเกิดขึ้นควรเน้นกิจกรรมที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและความต้องการ นั่นคือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และสร้างความตื่นเต้นและเร้าใจ ได้แก่ การพายเรือ การศึกษาเส้นทางธรรมชาติชมสวนและชิมผลไม้ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นว่าการจัดทำ ข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น คู่มือแผ่นพับ โบปลิ้วและป้ายบอกทางให้เพียงพอต่อความต้องการปรับปรุงข้อมูลข่าวสารในอินเทอร์เน็ตให้ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และนำสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมาจำหน่าย ทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวและจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามายังพื้นที่มากขึ้น และเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนสอดคล้องกับฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2551) ได้กล่าวว่า การวางแผนการส่งเสริมตลาด ต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายและเลือกวิธีการส่งเสริมการตลาด โดยการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ และ

ควรนำสินค้าพื้นเมืองเฉพาะในท้องถิ่นมาจำหน่ายเพื่อเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชน

10. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอต่อชุมชน ด้วยการศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาโครงการที่ยังไม่เกิดขึ้น และเป็นการศึกษาเฉพาะทางด้านผลกระทบทางสังคม ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถนำเป็นข้อมูลพื้นฐานหรือฐานข้อมูลที่อยู่ในชุมชน สามารถนำไปใช้เพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ได้ และสามารถนำไปพิจารณาในการดำเนินงานพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้

2. ข้อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้วยการศึกษาคั้งนี้เป็นการวิเคราะห์โครงการข้อมูลเบื้องต้นสามารถนำไปใช้ในการพิจารณาของหน่วยงานต่างๆ ที่จะให้งบประมาณมาสนับสนุนเพื่อให้เกิดโครงการในอนาคตได้ แต่หากต้องนำไปศึกษาต่อในเรื่องของผลกระทบทางเศรษฐกิจ เช่น ด้านการเงิน งบประมาณและผลตอบแทน รวมทั้งความคุ้มค่าของโครงการด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2561). แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564. สืบค้นจาก <https://www.dot.go.th/home>.
- กรมการท่องเที่ยว. (2561). มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน. สืบค้นจาก <https://www.dot.go.th/home>.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2551). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน = Sustainable tourism development. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- อพท. (2561). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://www.dasta.or.th/the>
- อพท. (2561). มาตรฐานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน. สืบค้นจาก <https://www.dasta.or.th/th/>